

Posudek oponentky práce

JÁROVÁ, Terezie. *Příprava mladých dospělých v dětských domovech na profesní život*, Praha, 2021, 121 s., 1 příloha. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení. Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Zášková, CSc.

1. Obsah a struktura práce

Téma práce, které si autorka zvolila, je oborově i společensky relevantní. Cílem její práce je „zjistit, jakým způsobem se v dětských domovech přistupuje ke vzdělávání dětí jakožto přípravě na profesi a k podpoře mladých dospělých pro terciární vzdělávání“. (str. 4). Konkrétně si její práce „... klade za cíl popsat jejich (pozn. oponentky mladých dospělých) motivaci k terciárnímu vzdělávání, formy stimulace, které jsou v dětských domovech využívány nejen k podpoře studia na vysoké či vyšší odborné škole, nýbrž i celkově využívané stimuly k podpoře vzdělávání a rozvoje dětí. Další zkoumanou oblastí jsou případné bariéry, kterým mladí dospělí z tohoto prostředí čelili při činění rozhodnutí, zda ve studiu pokračovat a hledány byly i další charakteristiky a specifika této cílové skupiny“. (str. 7)

Práce je rozdělena do 6 kapitol, v první kapitole autorka vymezuje klíčové pojmy relevantní pro empirické šetření. Pojem „mladý dospělý“ pro účel práce popsala mladého člověka ve věku 18–26 let.

Ve druhé kapitole se věnuje psychosomatickému vývoji člověka v kontextu dětského domova se zaměřením na budoucí profesní rozvoj, popisuje potřeby dítěte v rámci rodinného i ústavního prostředí, možný vliv dětského domova na psychosomatický vývoj dítěte. Kapitola 2.3 je věnována dospívání a dospělosti opět se zaměřením na profesní přípravu.

Kapitola 4 rozebírá profesní život a přípravu na něj, věnuje se také specificky vzdělávání v dětských domovech jako součásti přípravy na budoucí profesi. Autorka popisuje bariéry vzdělávání a způsoby stimulace dětí umístěných v dětských domovech ke vzdělávání.

Pátá kapitola popisuje empirické šetření, jeho cíle, metody šetření a zpracování dat, způsoby získávání výzkumného souboru. Autorka zde také charakterizuje respondenty a příliš rozsáhle popisuje okruhy sledovaných témat. Poslední podkapitola je věnována shrnutí výstupů a diskuzi.

Závěr práce je velmi obecným popisem, nejsou zde dostatečně zdůrazněny vlastní výstupy autorčiny práce.

Celkově práci ubírá na kvalitě její rozsah – celkem 121 stran bez příloh. Podrobný přepis polostrukturovaných rozhovorů v kapitole 5.5, obsahující celkem 63 stran, náleží spíše do příloh než do textu práce. Práce obsahuje jednu přílohu v relevantním rozsahu.

2. Odborná úroveň

Autorka zvolila velmi důležité, aktuální a často opomíjené téma profesní přípravy mladých dospělých z dětských domovů.

V práci bylo obtížné najít definici cíle práce, popis cílů v abstraktu a v úvodu práce se liší, v závěru autorka také pracuje s jinou definicí cíle.

V první části práce autorka velmi správně odlišuje vnější a vnitřní motivaci, zajímavý je také popis 3 oblastí ovlivňujících psychický vývoj člověka na str. 14 – biosociální, kognitivní i psychosociální oblast.

Kapitola 3 obsahuje kvalitní zpracování relevantních faktorů ústavní výchovy. Popis možných vlivů dětského domova na psychosociální vývoj dítěte postrádá podle empirické zkušenosti oponentky (4–letá dobrovolnická spolupráce s Dětským Domovem v Žatci) jeden zásadní faktor, a to přemísťování dětí z jedné dětské skupiny do druhé. To vede kromě materiálních problémů (přemísťování oblečení, učebních pomůcek, osobních potřeb) k velké nestabilitě výměnou vychovatelů, ale také k pocitu vykořenění způsobeném neustálou změnou prostředí.

Také kapitola 4 je zpracována kvalitně. Pozitivně hodnotím popis rozdělení času vychovatelů, i když využitý zdroj z roku 2007 nemusí přesně reflektovat současnou situaci. Nutnost zabezpečit výuku kompletně z dětského domova při přerušení docházky do školy v době epidemie COVID - 19 situaci vychovatelů i dětí citelně zhoršila. Oceňuji rozbor týkající se sociální mobility (str. 27). Srovnání počtu dětí z dětských domovů studiích vysokou školu (každý 170.) oproti faktu, že z běžné populace je to každý 4., je alarmující. Autorka zde také vhodně využila kvantitativní studii zaštitěnou Nadací Terezy Maxové, která se podrobně zabývá bariérami vzdělávání dětí v dětských domovech.

Kapitola 5 je věnována empirickému šetření a autorka zde uvádí následující cíle: „1. Zjistit motivaci mladých dospělých z dětských domovů k terciárnímu vzdělávání. 2. Popsat formy stimulace ze strany pracovníků dětských domovů k terciárnímu vzdělávání konkrétně a ke vzdělávání celkově. 3. Vysledovat případné bariéry ve volbě a realizaci vysokoškolského studia a studia na vyšší odborné škole pro mladé dospělé v dětských domovech. 4. Zjistit charakteristiky a specifika životních zkušeností mladých dospělých z prostředí dětského domova v rámci jejich terciárního vzdělávání.“ (str. 36).

Lze polemizovat s tím, zdali je počet 10 respondentů dostatečně vypovídajícím vzorkem. Pokud autorka hledá odpověď na cíle popsané v podkapitole 5.1, měla by, podle názoru oponentky, do svého výzkumu zahrnout i mladé dospělé, kteří v současné době nestudují na školách terciární sféry, a porovnat jejich motivaci a stimulaci, které se jim dostávalo, s motivací a stimulací své skupiny respondentů. Zvolená skupina respondentů se skládá z úspěšných studentů starších 21 let. Zcela pomíjí skupiny méně úspěšných i mladších mladých dospělých.

Podkapitola 5.5 by podle názvu měla obsahovat okruhy sledovaných témat, ale ve skutečnosti je podrobným přepisem polostrukturovaných individuálních rozhovorů. Takto podrobný popis podle názoru oponentky patří do přílohy práce. Zde postrádám přehledné zpracování výsledků a popis názoru autorky. V části shrnutí a diskusi výsledků není dostatečně zřetelně popsáno, jak byly cíle uvedené výše naplněny.

V Závěru, který je oproti kapitole 5 velmi stručný, se vyskytují obecně definované výroky typu: „Výstupy šetření proto mají sloužit i pro inspiraci ostatních dětí v dětských domovech a přidat nový pohled k úvahám o dětech z tohoto prostředí, které nebývají vždy valné.“(str. 119) a

„Zjištění tohoto šetření mohou být podnětná především pro pracovníky dětských domovů. Kromě toho se mohou jednotlivé příběhy a vyprávění úspěšných studentů z tohoto prostředí pozitivně dotknout dalších dětí z dětských domovů a inspirovat je.“(str. 120) bez doplnění způsobu jak by taková inspirace ať už pro pedagogické pracovníky nebo pro děti z dětských domovů mohla vypadat. Již samotný rozsah a nepřehlednost zpracování výstupů práce takovému využití příliš nenapomáhají.

I přes uvedené připomínky hodnotím celkově práci jako akceptovatelnou, autorce se podařilo částečně naplnit cíl, který si stanovila.

3. Práce s literaturou

Zdroje, které autorka v práci využila, jsou tematicky relevantní, některé poněkud zastaralé např. TAXOVÁ, Jiřina. Výchovné problémy dětských domovů z roku 1967. Oceňuji využití zdrojů vytvořených neziskovými organizacemi, které se danou problematikou zabývají. V textu autorka odkazuje v souladu s požadovanou normou, její práce s literaturou je korektní.

4. Grafické zpracování

Práce má průměrnou grafickou úpravu. Text je souvislý, bez členění, těžko srozumitelný, práce neobsahuje ani jeden obrázek nebo graf. Grafická podoba všech 12 tabulek je na nízké úrovni, autorka používá odlišné označení, různou výšku řádků apod. Využitím grafů a obrázků by se zvýšila přehlednost zejména kapitoly 5, při diskusi výsledků šetření.

5. Jazyková úroveň

Z jazykového hlediska hodnotím práci celkově jako akceptovatelnou. Autorka používá odborné termíny, srozumitelnosti práce by výrazně pomohlo lepší grafické zpracování práce, a především úprava podkapitoly 5.5.

6. Podněty k rozpravě

- Přínosy práce a její dopad do praxe nejsou v práci rozvedeny v dostatečném detailu. V části popisující výstupy šetření autorka uvádí: „Výstupy šetření proto mají sloužit i pro inspiraci ostatních dětí v dětských domovech a přidat nový pohled k úvahám o dětech z tohoto prostředí, které nebývají vždy valné.“ (str. 119). Může autorka konkretizovat, jak lze výstupy její práce využít pro inspiraci dětí v dětských domovech?
- V závěru práce autorka uvádí: „Šetření nenavazovalo na předešlou odbornou studii, a i přes jistou snahu reflektovat dosavadní zjištění se naopak snažilo přinést zcela nové informace určené k dalšímu zkoumání a ověřování pomocí kvantitativních metod výzkumu.“ (str. 119). Může autorka uvést, jaké nové informace se jí podařilo přinést?

7. Závěrečné hodnocení práce

Předloženou diplomovou práci Terezie Járové doporučuji k přijetí k obhajobě s návrhem klasifikace velmi dobře.

V Praze dne 3. června 2021

Ing. Monika Kavanová, Ph.D.